

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	7
1.4 ขอบเขตการศึกษา	7
1.5 วิธีการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2. การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs Agreement) และมาตรการให้การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในต่างประเทศ	9
2.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของความตกลงทริปส์	9
2.2 ขอบเขตการคุ้มครองของความตกลงทริปส์	16
2.3 หลักการพื้นฐานของความตกลงทริปส์	18
2.3.1 มาตรฐานขั้นต่ำ.....	19
2.3.2 มาตรฐานหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ	19
2.3.3 การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง	20

2.4 พันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ความตกลงทริปส์	23
2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความตกลงทริปส์และความตกลงที่เกี่ยวข้อง กับทรัพย์สินทางปัญญาอื่น	25
2.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความตกลงทริปส์และอนุสัญญากรุงเบอร์น์.	25
2.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความตกลงทริปส์และอนุสัญญา กรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม	28
2.5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความตกลงทริปส์และสนธิสัญญา กรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิบัตร	30
2.6 หลักการคุ้มครองขั้นต่ำภายใต้ความตกลงทริปส์	32
2.6.1 หลักการคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง	33
2.6.2 หลักการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า.....	37
2.6.3 หลักการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	40
2.6.4 หลักการคุ้มครองการออกแบบอุตสาหกรรม	44
2.6.5 หลักการคุ้มครองสิทธิบัตร	45
2.6.6 หลักการคุ้มครองการออกแบบวงจรรวม	49
2.6.7 หลักการคุ้มครองข้อสนเทศที่ไม่เปิดเผยเปิดเผย	51
2.7 กฎเกณฑ์คุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน ตามความตกลงทริปส์	51
2.7.1 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านในฐานะที่เป็นความรู้ ที่เป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain)	51
2.7.2 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านโดยระบบกฎหมาย สิทธิบัตร	53
2.7.2.1 ความเป็นมาของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ ยาพื้นบ้านโดยระบบกฎหมายสิทธิบัตร	53
2.7.2.1.1 หลักผลิตผลของธรรมชาติกับการพิจารณา เนื้อหาของสิ่งที่ขอรับสิทธิบัตร	53
2.7.2.1.2 หลักผลิตผลของธรรมชาติในยุคเทคโนโลยี ชีวภาพ	55

2.7.2.2	หลักการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	
	โดยระบบกฎหมายสิทธิบัตร	57
2.7.2.2.1	เงื่อนไขเรื่องความใหม่	57
2.7.2.2.2	มีชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น	60
2.7.2.2.3	สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม ..	62
2.7.2.2.4	การเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์	63
2.7.3	การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	
	โดยระบบกฎหมายเฉพาะ (<i>sui generis system</i>)	66
2.7.3.1	การคุ้มครองตามข้อ 27.3 (b) ของความตกลงทริปส์	67
2.7.3.1.1	หลักการให้ความคุ้มครองตามข้อ 27.3 (b)	68
2.7.3.1.2	แนวทางในการแก้ไขตามข้อ 27.3 (b)	70
2.7.4	มาตรการให้การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในต่างประเทศ	72
2.7.4.1	ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	72
2.7.4.2	ประเทศฟิลิปปินส์	74
2.7.4.3	ประเทศสหรัฐอาหรับ เอมิเรต	75
2.7.4.4	ประเทศบราซิล	76
2.7.4.5	ประเทศอินเดีย	77
3.	วิวัฒนาการของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน และกฎหมายไทย	
	ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	79
3.1	วิวัฒนาการของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	79
3.1.1	ความหมาย และประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	
	เกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	79
3.1.1.1	ความหมายของ คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ยาพื้นบ้าน ...	79
3.1.1.2	ประวัติ ความเป็นมาของยาพื้นบ้าน	81
3.1.2	พัฒนาการของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน ..	90

3.2 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	92
3.2.1 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	92
3.2.2 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510	95
3.2.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	96
3.2.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542	100
3.2.5 การคุ้มครองโดยกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	102
3.2.5.1 พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542	103
3.2.5.2 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.....	106
3.2.5.3 พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545	108
3.2.5.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 .	110
4. ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงทริปส์และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	114
4.1 ความตกลงทริปส์กับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน ..	114
4.1.1 ประเทศไทยกับความร่วมมือในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงทริปส์	114
4.1.2 ผลกระทบของความตกลงทริปส์ต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	115
4.2 ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้านภายใต้ความตกลงทริปส์ กับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	118
4.2.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	118
4.2.1.1 ปัญหาข้อจำกัดแนวคิดภายใต้ระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	118

4.2.1.1.1	หลักทรัพย์สินส่วนบุคคลของความตกลงทริปส์.	118
4.2.1.1.2	ประเด็นเรื่องเงื่อนไขของการขอรับสิทธิบัตร.....	119
4.2.1.1.3	ประเด็นเรื่องการขาดคุณสมบัติ ของงานอันมีลิขสิทธิ์	121
4.2.1.1.4	ประเด็นเรื่องการเป็นผู้ประดิษฐ์ ร่วมของเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น	121
4.2.1.2	ปัญหาการคุ้มครองสิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิต	122
4.2.1.2.1	ปัญหาการคุ้มครองพืช ด้วยระบบสิทธิบัตร..	122
4.2.1.2.2	ปัญหาการคุ้มครองสัตว์ด้วยระบบสิทธิบัตร ...	124
4.2.1.2.3	ปัญหาการคุ้มครองสารสกัดจากพืชหรือสัตว์ .	124
4.2.2	ตัวอย่างปัญหาจากการแสวงหาประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดย มิได้รับอนุญาตที่เกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนา	125
4.2.2.1	ความหมาย ความสำคัญ และที่มาปัญหาจากการแสวงหา ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมิได้รับอนุญาต	125
4.2.2.2	กรณีศึกษาการจดสิทธิบัตรเปล่าน้อย	129
4.2.2.3	กรณีศึกษาการจดสิทธิบัตรกวาวเครือ	131
4.3	การอนุวัติการของประเทศไทยตามกรอบความตกลงทริปส์	135
4.3.1	วัตถุประสงค์และขอบเขตของการให้ความคุ้มครอง	135
4.3.2	หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี	137
4.3.3	หลักเกณฑ์การบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (Compulsory Licensing)	138
4.3.4	สิ่งประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตร	141
4.3.5	เงื่อนไขในการขอรับสิทธิบัตร	142
4.4	แนวโน้มในการปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยต่อการคุ้มครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับยาพื้นบ้าน	143
4.4.1	พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ.2542 ..	143
4.4.1.1	การคุ้มครองพืช	143
4.4.1.2	การคุ้มครองจุลินทรีย์	144

4.4.1.3 การคุ้มครองสารที่แยกหรือสกัดจากพืช หรือส่วนหนึ่งของพืช	144
4.4.1.4 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น	145
4.4.2 พระราชบัญญัติภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์ แผนไทย พ.ศ. 2542	147
4.4.3 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น พ.ศ.	149
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	152
5.1 บทสรุป.....	152
5.2 ข้อเสนอแนะ	154
บรรณานุกรม	156
ภาคผนวก	
ก. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights	163
ข. พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2542	225
ประวัติการศึกษา	259